

**Univerzita Karlova v Praze**

**Filozofická fakulta**

**Ústav filosofie a religionistiky**

**PhDr. Ladislav Chvátal**

**Pohyb lidské existence.  
Studie k pojetí „pohybu“ (*kinésis*) u Maxima Vyznavače  
(580-662).**

**Abstrakt disertační práce**

**Studijní program: Filozofie**

**Studijní obor: Filozofie**

**Vedoucí práce: prof. Lenka Karfíková, Dr. Theol.**

**Praha 2010**

## Pohyb lidské existence. Studie k pojetí „pohybu“ (kinésis) u Maxima Vyznavače (580-662)

Práce sleduje motiv „pohybu“ (*κίνησις*) v literárním odkazu byzantského teologa a filosofa Maxima Vyznavače (580-662). Jako textové východisko jsme zvolili pojednání *Ambiguum ad Iohannem 7*, které obsahuje nejucelenejší a nejsystematičtější pasáž o „pohybu“ (*κίνησις*) v Maximově díle, a věnovali jsme se klíčovým tématům tohoto textu, která sice v dosavadním maximovském bádání byla porůznu zdůrazňována, avšak bez detailního zpracování.

Hlavním cílem této práce je v Maximově literárním odkazu prozkoumat motiv „pohybu“ (*κίνησις*) v jeho filosofických předpokladech a implikacích. Práce proto podrobně sleduje, v jakých kontextech a tematických oblastech se „pohyb“ u Maxima objevuje, jak s tímto pojmem Maxim pracuje a jak „pohyb“ vůbec pojímá.

V celé práci postupujeme metodou synchronního zpracování Maximova literárního odkazu, a to ze dvou důvodů: za prvé proto, že většina Maximových spisů sestává z kratších či delších odpovědí, aforismů či komentářů k nejrůznějším tématům a problémům, které se navzdory časovým odstupům navzájem podmiňují a doplňují; a za druhé proto, že u Maxima nezaznamenáváme výraznější vývoj co do chápání a formulací „problému“ pohybu.

Ukázalo se, že pojem „pohybu“ (*κίνησις*) je jedním z ústředních témat Maximova filosoficko-teologického rozvrhu, nejen jakožto jeden ze základních ontologických principů, nýbrž i jako jeden z hlavních architektonických principů jeho myšlení vůbec. Pohyb je v Maximově podání primárně vztažen k rozumným bytostem, a objevuje se proto ve všech tematických oblastech, které s nimi souvisejí: v protologii, ontologii, kosmologii, antropologii, spirituálně-asketické koncepci i eschatologii. Bytostným rysem nejen rozumových, nýbrž všech stvořených bytostí a jsoucen je totiž u Maxima jejich proměnlivost a pohyblivost. Samo bytí jsoucen je nerozlučně spjato s pohybem, neboť jen a díky pohybu jsou jsoucná tím, čím jsou. Pohyb jako *přechod* z možnosti v uskutečnění je shromažďujícím a spojujícím faktorem různých v *δύναμις* založených určení téhož podkladu, která se pohybem stávají skutečnými, přítomnými, v pravdě „jsoucimi“.

V kontextu Maximových spisů je existence rozumem obdařených bytostí poznamenána napětím mezi stavem počáteční nedokonalé přirozenosti a plností přirozenosti dokonale završené ve věčném bytí s Bohem. Prostředkem k zdokonalení a naplnění stvořené bytosti je její životní pohyb, který ji může vést ke stále vzrůstající účasti na božství, a tím k jejímu zbožštění. Jinak vyjádřeno: lidský život sám je pohybem, protože se jím a v něm uskutečňují základní i dodatečné možnosti člověka a možnost, která se uskutečňuje, je přece sám výměr pohybu.